

informace k námětovým sbírkám

Mnohokrát jsem při různých debatách s náměťáři slyšel názory, poznámky a připomínky k přípravě námětových sbírek. Protože jsem tuto cestu prodělal na vlastní kůži (a někdy s nemalými obtížemi), chtěl bych tímto článkem usnadnit práci zvláště začátečníkům — při hledání motivových a tematických informací v literatuře.

Nejznámější filatelistickou literaturou jsou katalogy. V nich však lze získat jen ty nejzákladnější údaje, a to většinou pouze o známkách samých. Francouzský Yvert a švýcarský Zumstein jsou dosti chudé, více informuje katalog Michel, nejvíce informací — zvláště pokud jde o životopisné údaje — poskytuje katalog Lipsia. Další informace je nutno hledat v literatuře nekatalogové. Sem patří především filatelistické časopisy, v nichž jsou rubriky, které oznamují novinky, často s popisy. Další údaje jsou v krátkých zprávách nebo článcích týkajících se zvolené tematiky. Na druhém místě jsou filatelistické příručky, např. různé námětové katalogy, seznamy nebo různé knihy pro začátečníky a pokročilé s uvedenými příklady.

Takto získáme informace o známkách. Ale známky nejsou jediným filatelistickým materiálem. Je nutné přibrat razítka, především příležitostná, celiny a celistvosti. Katalogů tohoto druhu je velmi málo, proto je nutné prohlédnout různé filatelistické časopisy, kde jsou občas uváděny seznamy příležitostných razítek, někdy ve skupinách podle tematiky, a to i z celého světa (např. v časopise Sammler expres z NDR). Některé časopisy také uvádějí strojová propagační razítka, celiny a někdy i zvláštní vydání celistvosti nebo obálek prvního dne. O dalších druhích materiálu, jako jsou např. otisky frankotypového stroje nebo některé zvláštní poštovní doklady (různé stvrzenky, doručky apod.), jichž se užívá jen pro služební potřebu pošty, se téměř ve filatelistickém tisku nepíše. Takové věci se získávají náhodně nebo na upozornění známých.

Další skupina literatury pojednává o tom, jak sbíraný materiál uspořádat na listech sbírky a jakým textem je třeba jej doplnit. Je to všeobecná literatura o budování sbírek a o námětové teorii. O budování sbírek bylo zatím napsáno dost článků v různých časopisech. Souborně jsou vžitě zásady shrnuty v příručce I. Karáska Jak upravit sbírku poštovních známek (Praha 1963), kde jsou probrány hlavní uznávané zásady. Ale ani prostudování literatury o teoretických otázkách námětového sbírání nebude nikomu na škodu, protože tento druh je dosti odlišný od tradičních forem sbírání generálního i speciálního, v jehož pojetí dosud mnozí náměťáři žijí. Tady jim velmi dobře pomůže příručka od F. Seebauera Nástin teorie námětové filatelie (Brno 1967). Jsou zde stručně a výstižně probrány všechny hlavní zásady s praktickými příklady pro budování námětových sbírek.

Po prostudování filatelistické literatury nastane teprve vlastní badatelská práce náměťáře, spočívající v opatřování nefilatelistických informací odborného rázu. Lze je hledat ve vědecké i populárně vědecké a technické literatuře, v encyklopediích, časopisech, novinách, románech, rozhlase apod. Získání odbor-

ných vědomostí o námětu prospěje nejen hloubce zpracování sbírky, ale rozšiřuje i celkové vědomosti autora o oboru i o sbírce.

První informace poskytuje obvykle nějaký naučný slovník. V češtině je to známý Ottův slovník naučný a jeho Dodatky nebo v poslední době vydaný Příruční slovník naučný. Z cizojazyčných lexikonů je možno připomenout obsáhlé dílo Bolšaja sovětskaja enciklopedija nebo německý Meyers Lexikon, z něhož vydává vydavatelství VEB Bibliographisches Institut v Lipsku specializované slovníky se zaměřením pouze na některý obor, např. zdravotnictví, sport a tělovýchovu, vědu a techniku, přírodu apod.

Další studium vyžaduje už speciální literaturu o zvoleném oboru. Náměťářům mohou doporučit, aby se obrátili na některou větší knihovnu v blízkosti bydliště, kde určitě najdou v katalogu to, co je zajímavé. Mohou se též obrátit na pracovníky knihovny se žádostí o radu. Nejvýhodnější jsou větší odborné nebo vědecké knihovny, případně pedagogické knihovny ve větších městech, ve velkých závodech bývají také dobře organizované knihovny závodní nebo odborné, další možnosti skýtají městské nebo lidové knihovny.

Hledání odborné literatury v knihovnách umožní také znalost čísla zvoleného oboru podle mezinárodního desetinného třídění. Náměťám zde poslouží aplikace desetinného třídění pro námětovou filatelii, které bylo publikováno v Adresáři námětových sběratelů, vydaném komisí námětové filatelie SCSF v Praze.

Velmi brzy se získá množství informací, které není možno si pamatovat, takže je musíme zapsat, poznámky je možno dělat dvěma způsoby, jednak do poznámkového sešitu, jednak — a to doporučuji — formou kartotéky. Je vhodné zapisovat si poznámky nejen o odborné látce námětu, ale i o filatelistickém materiálu a literatuře, je nutné uvést autora díla, název díla, datum a místo vydání, stručný obsah a kde je dílo uloženo. Na jednu stranu kartotéčního lístku si poznamenáme údaje o filatelistickém materiálu (o známkách, razítkách, celinách apod.), na druhou stranu tematické údaje vztahující se k příslušnému materiálu. Mohou to být údaje životopisné, technické, popisy živočichů a rostlin, různé události, výročí, charakter organizací, k nimž se vztahuje filatelistický materiál, a podobně. Tematické údaje poznamenáme obšírněji, aby z nich bylo možno později vybrat to nejpodstatnější pro vlastní popis sbírky.

Jakmile má náměťář pohromadě informace a poznámky jak o filatelistickém materiálu, tak o námětu, je vhodné, aby si vypracoval osnovu — obsah sbírky. V jeho zpracování může postupovat formou knižního obsahu, tabulkou nebo tzv. pavoučkem. Tak si sběratel připraví plán, jak má vypadat jeho sbírka. Z tohoto základu rozvede pak obšírnější formou jednotlivé úseky — kapitoly sbírky, a z kapitol vypracuje náplň jednotlivých listů.

Z obsahu sbírky a z filatelistického materiálu může sběratel připravit důležitou pomůcku nejen pro sebe, ale i pro členy soudcovského sboru, tzv. úvodní list. Ten musí být v každé tematické sbírce na výstavě vyššího řádu a má obsahovat údaje jen v tom rozsahu, který je skutečně zpracován. Pro národní výstavy je postačující, aby byl popsán česky, na mezinárodních výstavách musí být jeho text uveden i v jiném, zpravidla světovém jazyku.

To jsou zkušenosti s hledáním a uspořádáním informací k námětovým sbírkám. Není to ovšem závazný předpis — každý sběratel bude mít jistě i své metody — ale myslím, že v základě tyto rady ukazují správnou cestu. To ať posoudí sami čtenáři.

ZDENĚK MIKULA

■ **FRANCÚZSKO** malo podľa informácií niektorých zahraničných časopisov nasledovať príklad a zdaníť obchod so známami obratovou daňou podľa vzoru NSR, kde sa z predaja známok vyberá daň 6—8 %. Vo Francúzsku však daň zavedená nebola, vztahuje sa len na papier a knihy a činí 6—13 % predajnej hodnoty. No